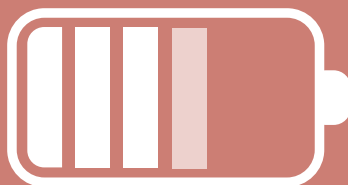

(JO) EFIKASITETI I INSPEKTORATIT SHTETËROR TË PUNËS NË MBROJTJEN E TË DREJTAVE TË PUNËTORËVE

Analiza dhe rekomandime për përmirësimin e punës së Inspektoratit
Shtetëror të punës

- dokument për politika publike -

Autori: Igor Jadrovski

PËRMBAJTJA

- 3** FJALORI
 - 4** HYRJE
 - 6** METODOLOGJIA
 - 6** PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE
 - 9** PROCEDURA E REGULLIMIT DHE INSPEKTIMIT LEGJISLATIV
 - 10** KËRKESA PËR INSPEKTORË SHTETËRORË TË PUNËS
 - 13** INTERVISTA ME INSPEKTORË SHTETËRORË TË PUNËS
 - 15** TAKIME KOORDINUESE JAVORE ME DREJTORIN E INSPEKTORATIT
 - 17** KONKLUYIONE DHE REKOMANDIME
-

FJALORI

ISHP	Inspektorati Shtetëror I Punës
LRO	Ligji për Marrëdhëniet e Punës
LMI	Ligji për Mbikëqyrjen e Inspektimit
LIP	Ligji për Inspektimin e Punës
LPPA	Ligji për Procedurën e Përgjithshme Administrative
LK	Ligji për Kundërvajtje
MPPS	Ministria e Punës dhe Politikës Sociale
ISSHS	Inspektorati Sanitar dhe Shëndetësor Shtetëror
RMV	Republika e Maqedonisë Veriore
KH	Komiteti I Helsinkit
ZRMV	Zëvendëskryeministër I Republikës së Maqedonisë Veriore
ZMSHPPS	Zëvendës Ministër Shtesë I Punës dhe Politikës Sociale
ZMPPS	Zëvendës Ministër I Punës dhe Politikës Sociale

HYRJE

Ky dokument i politikës publike u përgatit brenda projektit “Rritja e produktivitetit duke përmisuar kornizën ligjore për marrëdhëniet e punës në Maqedoninë Veriore (II)” dhe i referohet periudhës nga gushti I vitit 2018 deri në shtator të vitit 2020. Projekti ofron një pasqyrë gjithëpërfshirëse të situatës së të drejtave të punës, përfshirë matjen e kënaqësisë së qytetarëve me masat mbrojtëse kundër diskriminimit dhe shkeljeve të të drejtave të punëtorëve. Në një mënyrë, projekti ofron rekomandime për përmirësimin e kornizës ligjore në përputhje me standardet ndërkombëtare. Përveç kësaj, aktivitetet përfshijnë monitorimin dhe inspektimin të punës dhe informimin e vazhdueshëm në rritjen e ndërgjegjësimin të publikut për qasjen në mekanizmat e mbrojtjes. Një nga aktivitetet kryesore të projektit është monitorimi

I punës së Inspektoratit Shtetëror të Punës (ISHP).

ISHP është mekanizmi kryesor primar në mbrojtjen e të drejtave të punëtorëve. Ai mbikëqyr zbatimin e ligjeve dhe rregulloret të tjera për marrëdhëniet e punës, punësimin dhe mbrojtjen në punë. Inspektorati gjithashtu mbikëqyr respektimin e marrëveshjeve kolektive, kontratave të punës dhe akteve të tjera që rregullojnë dhe ushtrojnë të drejtat, detyrimet dhe përgjegjësitë e punëtorëve dhe punëdhënësve në fushën e marrëdhënieve të punës, punësimit dhe mbrojtjes në punë. Duke pasur parasysh procedurën administrative lehtësisht të arritshme dhe falas, ISHP është mekanizmi I mbrojtjes më I përdorur përmes të cilit qytetarët e Maqedonisë kërkojnë mbrojtje institucionale të të drejtave të punës. Si pjesë e grupit të

punës për hartimin e Ligjit të ri për Marrëdhëniet e Punës (LMP), ISHP luan një rol të rëndësishëm në avancimin e legjislacionit vendas të punës dhe harmonizimin e tij me legjislacion ndërkombëtar të punës. Kjo l referohet kryesisht direktivave të Bashkimit Evropian (BE), dhe konventave të Organizatës Ndërkombëtare të Punës (ONP).

Pandemia e shkaktuar nga COVID-19 çoi në një krizë shëndetësore, por edhe në krizë të punëtorëve si kurrë më parë, testoi funksionalitetin dhe efektivitetin e ISHP. Punëtorët ishin të parët që u goditën pasi u shpall një gjendje e jashtëzakonshme në vend për t'u marrë me efektet e koronavirusit. Situata e krizës për ato nënkuptonte një luftë për të ruajtur shëndetin e tyre dhe të të dashurve të tyre, por edhe një luftë për të shpëtuar

ekzistencën e tyre. Kjo situatë prodhoi një shkëlqim të rëndë të të drejtave të punëtorëve, numri i të cilave po rritet çdo ditë dhe kërkonte një përgjigje të shpejtë dhe efikase nga ISHP.

Të gjitha më lart tregojnë nevojën dhe rëndësinë e një ISHP efikas dhe funksional, i cili vazhdimisht do të sigurojë promovim dhe mbrojtje në kohë të të drejtave të punëtorëve. Për këtë qëllim, ky dokument për politika publike do të japë rekomandime për tejkalimin e sfidave dhe problemeve me të cilët përballlet ISHP, të regjistruara përmes monitorimit të vazhdueshëm të punës së tij në periudhën nga gushti i vitit 2018 deri në shtator të vitit 2020. Kjo do të kontribuojë në përmisimin e punës në ISHP.

METODOLOGJIA

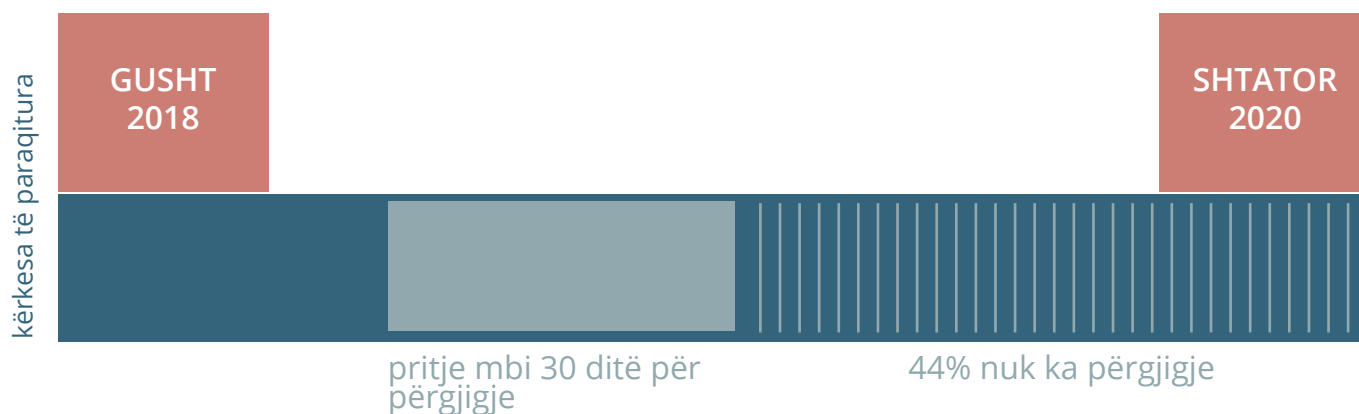
Korniza metodologjike e dokumentit përfshin desk-hulumtim, intervista me inspektorë të punës dhe takime javore me drejtorin e ISHP. Nëpërmjet desk-hulumtimeve do të analizohet legjislacioni i brendshëm, si dhe të dhënat kryesore mbi praktikën administrative dhe veprimet e inspektoratit, të marra përmes procedurave të filluara për inspektimin e jashtëzakonshëm nga Komiteti i Helsinkit (KH). Desk-hulumtimi bazohet në njërishikim dhe analizë të burimeve dytësore të të dhënave nga sondazhet, raportet, analizat dhe infografite në dispozicion mbi funksionimin dhe funksionalitetin e ISHP. Përveç kësaj, korniza metodologjike përfshin të dhënat të marra nga intervista me inspektorë të punës nga zyra të ndryshme rajonale të ISHP, në lidhje me mënyrën dhe kohëzgjatjen e inspektimeve dhe veprimet e ndërmara nga inspektorët në kryerjen e tyre. Në fund, metodologjia përfshin të dhëna të përmbledhura të mara nga takimet e vazhdueshme koordinuese javore me Drejtorin e ISHP, lidhur me veprimet e inspektoratit të një gjendje të jashtëzakonshme në raste specifike dhe tendencat e vëzhguara të shkeljes së të drejtave të punëtorëve.

PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE

Përfundimet nga të dhënat primare të marra nga desk-hulumtimi tregojnë se ISHP në periudhën nga gushti i vitit 2018 deri në shtator të vitit 2020 nuk veproi në mënyrë efektive dhe të shpejtë në lidhje me kërkesat e paraqitura për inspektimin të jashtëzakonshëm nga KH¹. ISHP nuk paraqiti një përgjigje në 44 përqind të kërkesave të paraqitura për in-

1 Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut – A I mbron në mënyrë efektive Inspektorati i Punës të drejtat e punëtorëve? – infografiku ku mund të zbritet në: https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2019/04/infografik_MKD.pdf
Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut – A I mbron në mënyrë efektive Inspektorati i Punës të drejtat e punëtorëve? – infografiku 1 ku mund të zbritet në: <https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2019/07/INFOGRAFIK-MKD-novo.pdf>
Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut – A I mbron në mënyrë efektive Inspektorati i Punës të drejtat e punëtorëve? – infografiku 2 ku mund të zbritet në: <https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2019/11/1-infografik-mk.pdf>
Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut – (Jo)Efikasiteti i Inspektoratit Shtetëror të Punës në mbrojtjen e të drejtave të punëtorëve, infografiku 3 ku mund të zbritet në: <https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2020/02/infografik-mkd1.pdf>
Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut – (Jo)Efikasiteti i Inspektoratit Shtetëror të Punës në mbrojtjen e të drejtave të punëtorëve, infografiku 4 ku mund të zbritet në: <https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2020/06/dic-mk.pdf>

spektim nga KH, dhe në pothuajse gjysmën e rasteve në të cilat ajo paraqiti një përgjigje, u deshën më shumë se 30 ditë.

ISHP nuk ka kapacitet të mjaftueshëm njerëzor. Gjegjësisht, ISHP ka gjithsej 103 inspektorë për fushat e marrëdhënieve të punës dhe sigurisë dhe shëndetit në punë të vendosura në 30 zona, nga të cilat 88 inspektorë mund të inspektojnë në mënyrë të pavarur.² Lidhur me të dhënat për numrin e përgjithshëm të inspektimeve të kryera, do të nënkuptojë se në vitin 2017, viti I fundit për të cilën janë të dhëna të disponueshme çdo vit, janë kryer gjithsej 31,690 inspektime, domethënë një inspektor ka kryer 1.2 inspektime në ditë. Numri I inspektorëve të punësuar në dispozicion të ISHP ka ndryshuar pak në gjysmën e parë të vitit 2020. Sipas raportit për punën e ISHP për periudhën janar – qershor të vitit 2020³, ISHP në këtë periudhë ka 105 inspektorë në fushat e marrëdhënieve të punës dhe sigurisë dhe shëndetit në punë të vendosura në 30 zona. Gjatë kësaj periudhe ISHP ka kryer gjithsej 16.982 inspektime, dmth një inspektor ka kryer mesatarisht 1 inspektim në ditë.

Në periudhën nga gushti I vitit 2018 deri në janar të vitit 2020, ISHP kishte probleme me aksesin dhe hapjen me punëtorët. Gjatë kësaj periudhe, jo të gjitha zyrat rajonale të ISHP kishin linja funksionale telefonike dhe nuk kishte mundësi të paraqisnin kërkesa anonime elektronike për fillimin e inspektimeve të jashtëzakonshme. Kjo praktikë është përmisuar që nga shkurti I vitit 2020, kur u prezantua mundësia e regjistrimit anonim në faqen e internetit të ISHP. Përveç kësaj ISHP ka përmisuar ndjeshëm aksesin për punëtorët gjatë

Komiteti I Helsinkit për të Drejtat e Njeriut – (Jo)Efikasiteti I Inspektoratit Shtetëror të Punës në mbrojtjen e të drejtave të punëtorëve, infografiku 5 ku mund të zbritet në: <https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2020/10/dit-5-mk.pdf>

2 Plani strategjik I Inspektoratit Shtetëror të Punës 2018-2020, ku mund të zbritet në: <https://bit.ly/2DCoQv> për here të fundit u aksesua më: 15.12.2018

3 Raporti mbi punën në ISHP për periudhën janar – qershor të vitit 2020, nr. 02-3641 nga 14.07.2020, ku mund të zbritet në: <http://dit.gov.mk/?p=6725>.

emergjencave, duke siguruar linja telefonike funksionale në të gjitha zyrat rajonale.

Përfundimet nga intervistat me inspektorët tregojnë se ata zakonisht kryejnë inspektime jo më vonë se 15 ditë pas marrjes së lëndëve. Kohëzgjatja e inspektimeve dhe veprimet e ndërmara varen nga lënda e inspektimit. Praktika pozitive është se pothuajse në të gjitha intervistat inspektorët kanë deklaruar se gjatë mbikëqyrjes ata flasin me punonjësit për temën e mbikëqyrjes pa praninë e punëdhënësit. Nga ana tjetër, vështirësitë në caktimin dhe kryerjen e intervistave me inspektorët, kryesisht për shkak të orarit të tyre të ngjeshur, tregojnë edhe një here problemin e mungesës së burimeve njerëzore në ISHP, por edhe mungesën e një sistemi bashkëpunimi të vehdosur qartë me organizatat e shoqërisë civile.

Përfundimet nga takimet javore me drejtorin e ISHP tregojnë se ky mjet ad-hoc funksionon jashtëzakonisht me efektivitet në mbrojtjen e të drejtave të punëtorëve gjatë një gjendje të jashtëzakonshme. Në takime të tilla të drejtpërdrejta midis Drejtorit të ISHP dhe organizatave të shoqërisë civile që punojnë për mbrojtjen dhe promovimin e të drejtave të punëtorëve, u diskutua për të vepruar në lidhje me kërkesat specifike për inspektimin nga ISHP. Përveç kësaj, u diskutuan tendencat e shkeljes së të drejtave të punëtorëve gjatë gjendjes së jashtëzakonshme dhe u propozuan masa për mbrojtjen e të drejtave të punëtorëve. Siguria dhe shëndeti i punëtorëve gjatë pandemisë gjithashtu u diskutua në takime. Duke pasur parasysh se në këto takime marrin pjesë përfaqësues të MPPS dhe ISSHS, këto takime kanë përmisuar bashkëpunimin ndër-sektorial të të gjithë mekanizmave të mbrojtjes për mbrojtjen e të drejtave të punëtorëve.

ISHP ka treguar një trend pozitiv të trajtimit të shpejtë, të azhurnuar dhe efikas të kërkesave të paraqitura për inspektim të jashtëzakonshëm gjatë gjendjes së jashtëzakonshme dhe një fleksibilitet të shkëlqyeshëm të situates së re. Mekanizmat për raportimin telefonik dhe anonim të shkeljeve të të drejtave të punës funksionuan mire dhe inspektorati veproi shpejt dhe me efikasitet në raporte të tilla.

Sidoqoftë, mbetet përshtypja se ISHP duhet të sigurojë pajtueshmëri të plotë dhe të qëndrueshme me masat parandaluese dhe rekomandimet për mbrojtjen e punëtorëve në vendin e punës. Kjo është veçanërisht e vërtetë për mirëmbajtjen e distancës gjatë kryerjes së detyrave të punës, dezinfektimin e vendeve ku kryhet procesi i punës dhe veshjen e pajisjeve mbrojtëse në punë. Përveç kësaj, ISHP duhet të sigurojë zbatimin e vazhdueshëm të pagesave të pagave dhe kompensimin për punëtorët të cilët janë pushuar nga puna nga masat paraprake të qeverisë për shkak të përhapjes së COVID-19 dhe të sigurojë që të mos ketë interpretim të gabuar të masave parandaluese dhe rekomandimeve të Qeverisë për largimin nga puna të kategorive të caktuara të punëtorëve dhe identifikimin e tyre me nenet e Ligjit për Marrëdhëniet e Punës në lidhje me pamundësinë për të kryer punë për shkak të forcës madhore dhe përdorimit të pushimit të detyruar.

PROCEDURA E REGULLIMIT DHE INSPEKTIMIT LEGJISLATIV

Korniza ligjore për punën e inspektimit përcaktohet nga ligjet procedurale: Ligji për Mbikëqyrjen e Inspektimit (LMI)⁴ dhe Ligji për Inspektimin e Punës (LIP)⁵. Krahas tyre, procedurën e kundërvajtjes e rregulon Ligji për Kundërvajtjet (LK)⁶.

LMI si lex generalis përcakton kornizën e përgjithshme për kryerjen e inspektimeve. Ai përcakton të drejtat dhe detyrat e inspektorëve, bazat për organizimin dhe punën e shërbimeve të inspektimit, të drejtat dhe detyrimet themelore të subjekteve të inspektimit, mënyrën dhe procedurën për kryerjen e inspektimit dhe çështje të tjera që lidhen me inspektimin. Ndërsa LIP, si lex specialis, rregulon kornizën ligjore të inspektimeve të punës. Autorizimet dhe kompetencat e ISHP rregullohen më tej nga rregulloret materiale në fushën e marrëdhënieve të punës, punësimit dhe mbrojtjes në punë.

Procedura e inspektimit fillon pas një iniciative për fillimin e një mbikëqyrjes inspektorale, e cila mund të paraqitet nga çdo person juridik dhe fizik, dhe gjithashtu mund të paraqitet në mënyrë anonime. Kur qytetarit do ti ndalohet e drejta për të ushtruar të drejtën për, apo për të përmbushur të drejtën e tij ligjore në lidhje me punësimin, atëherë mund të paraqet kërkesë në ISHP. Ndërsa kërkesa mund të paraqitet me shkrim ose me gojë me një deklaratë të dhënë para inspektorit të punës. Pasi ta bëjë këtë, inspektori I punës është i detyruar të veprojë sipas tij dhe të kryejë një procedurë inspektimi. Inspektimi I jashtëzakonshëm kryhet menjëherë, dhe jo më vonë se 10 ditë pune nga marrja e kërkesës për inspektim të jashtëzakonshëm. Inspektori I punës në këtë rast është i autorizuar, pa njoftim paraprak, të hyjë në ambientet e punëdhënësit në çdo kohë të ditës dhe natës dhe të kryejë inspektimin.

Gjatë kryerjes së inspektimit, inspektori është i detyruar të ndërmarrë të gjitha veprimet ligjore të nevojshme për të përcaktuar gjendjen faktike, domethënë në përputhje me sa më sipër për të inspektuar, mbledhur të dhëna të nevojshme, të kërkojë dokumentet personale, të marrë deklaratat nga personat e gjetur tek punëdhënësi dhe të ngjajshme.

Kur inspektori I punës konstaton se ushtrimi I të drejtës së qytetarit që paraqiti kërksën është shkelur ose paaftësuar, në përputhje me ligjin, ai do të vendosë masat e duhura të

4 Ligji për inspektimin, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë Veriore Nr.102/19).

5 Ligji për Inspektimin e Punës, Gazeta zyrtare e Republikës së Mawedonisë Veriore Nr. 35/97, 39/02, 36/11, 164/13, 44/14, 33/15, 147/15 dhe 21/18.

6 Ligji për Kundërvajtje, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë Veriore Nr. 124/15.

inspektimit në mënyrë që të eliminojë parregullsitë që çuan në shkelje ose paaftësi të së drejtës. Në një rast të tillë, inspektori do të lëshojë një vendim që urdhëron punëdhënësin të ndër marrë veprimet e duhura brenda një periudhe të caktuar kohe në mënyrë që të eliminojë parregullsitë e identifikuar. Inspektori është i detyruar të informojë paraqitësin për rezultatet e inspektimit brenda 15 ditëve pas përfundimit të inspektimit të jashtëzakonshëm. Kur parregullsia e përcaktuar nga ligjet materiale përcaktohet si kundërvajtje, inspektori do të fillojë një procedurë të duhur për kundërvajtje para një organi kundërvajtjes, përkatësisht një gjykatë kompetente. Nëse për kundërvajtjen e kryer është paraqitur një kundërvajtje ose urdhër pagese i detyrueshëm, inspektori do të lëshojë një urdhër të përshtatshëm për punëdhënësin para se të fillojë një procedurë të kundërvajtjes. Procedura e kundërvajtjes fillon me kërkesë të një organi të autorizuar ose me kërkesë të punonjësit të dëmtuar. Organi i autorizuar për fillimin e një procedure kundërvajtje është Inspektorati Shtetëror i Punës, dhe vetë punonjësi paraqitet si i dëmtuar.⁷ Për një kundërvajtje të kryer, parashihen gjopa të cilat përcaktohen dhe shqiptohen si sanksion kryesor, i cili konsiston në pagimin e një shume të caktuar parash, e cila shprehet në një shumë fikse në përputhje me dospozitat ligjore.⁸

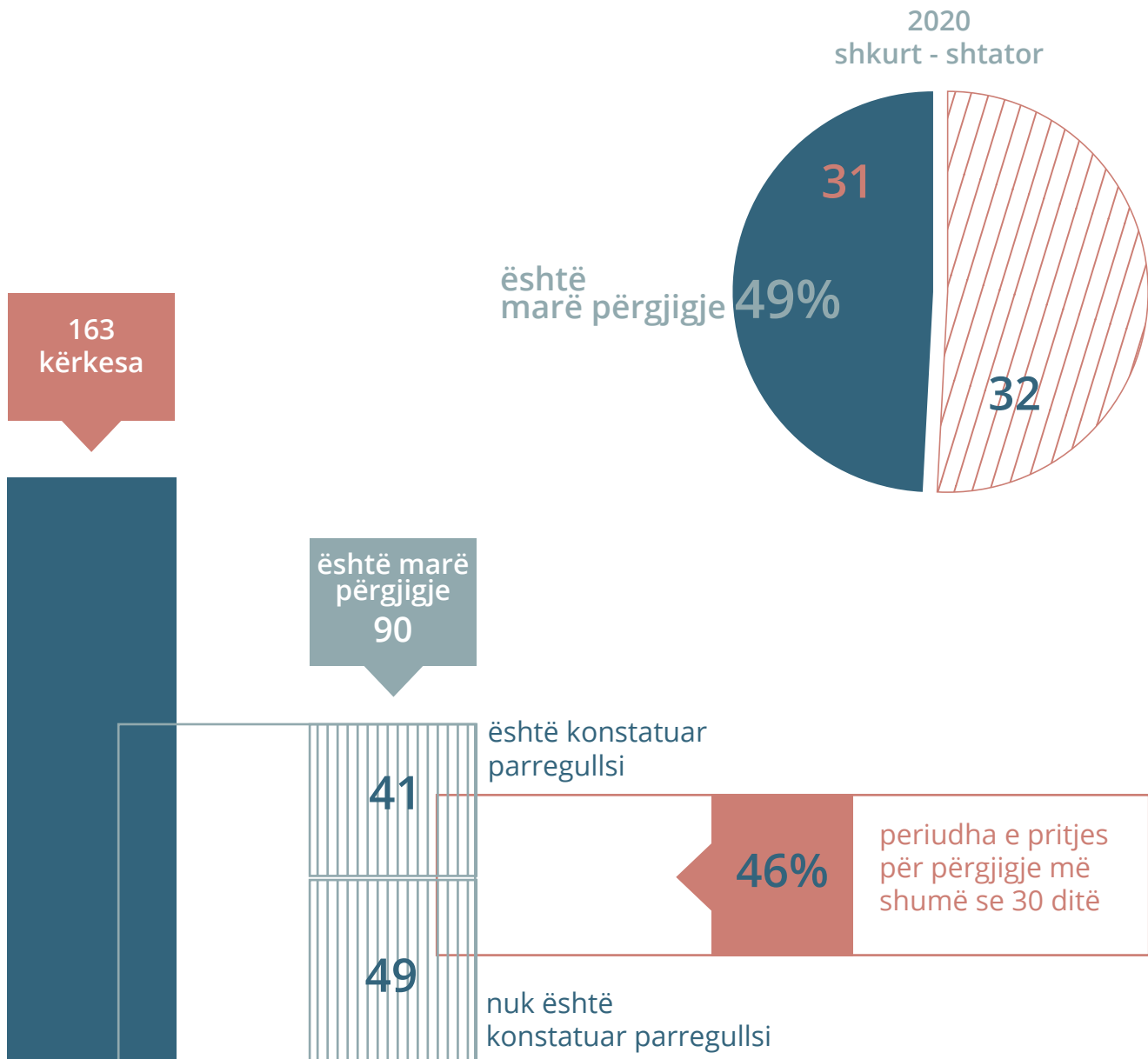
KËRKESA PËR INSPEKTIMIN E KOMITETIT TË HELSINKIT

Në periudhën raportuese, KH paraqiti 163 kërkesa për inspektime të jashtëzakonshme në 21 njësi rajonale të ISHP. ISHP paraqiti një përgjigje vetëm për 90 prej atyre, në 41 prej të cilave gjeti parregullsi dhe shkelje të të drejtave të punëtorëve, dhe në 49 nuk gjeti ndonjë parregullsi. Përveç kësaj, në 46% të kërkesave për inspektime të jashtëzakonshme në të cilat ai u përgjigj, ISHP-së iu deshën më shumë se 30 ditë për të paraqitur një përgjigje. Ka një përmirësim të lehtë në këtë praktikë në periudhën shkurt 2020 – shtator 2020, veçanërisht gjatë gjendjes së jashtëzakonshme, kur ISHP paraqet përgjigje

7 Ligji për kundërvajtje, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë Veriore Nr. 96/2019

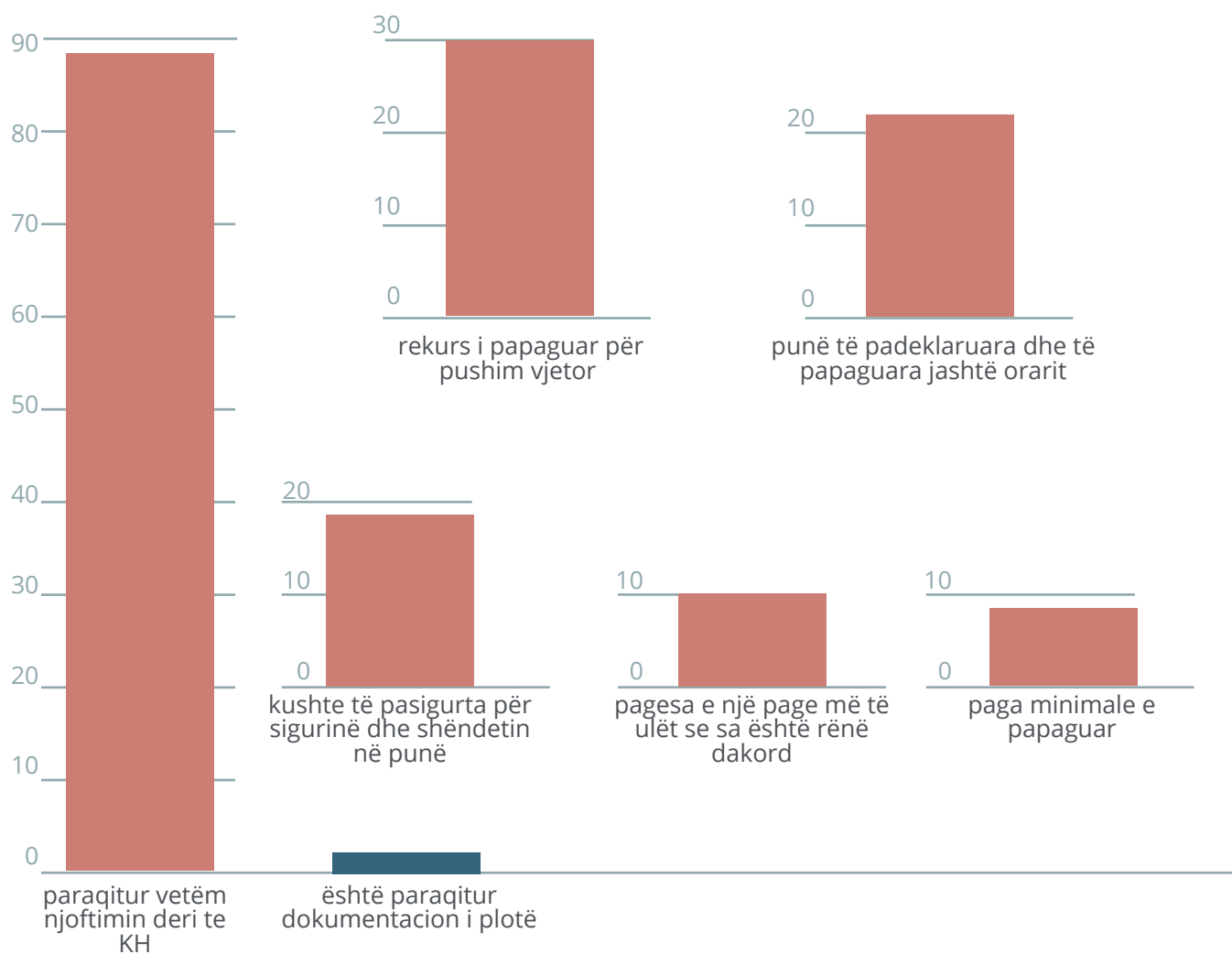
8 Ligji për kundërvajtje, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë Veriore Nr. 96/2019

për kërkesat e paraqitura për inspektim shumë më shpejt se sa mëparë, megjithatë, ajo nuk e përmirëson përqindjen e kërkesave për të cilat ajo paraqet një përgjigje, në këtë periudhë kjo përqindje është 49%, domethënë u është përgjigjur 31 nga 63 kërkesat e paraqitura për inspektim të jashtëzakonshëm.

Në vetëm 1 nga 90 përgjigjet e kërkesave për inspektim të jashtëzakonshëm ISHP paraqiti dokumentacionin e plotë nga mbikëqyrja (njoftimi, procesverbali I inspektimit, vendimi, urdhërpagesa, etj.), dhe në 89 përgjigje paraqiti vetëm njoftimin deri te KH.

Lidhur me rastet e inspektimit, më të zakonshmet janë kërkesat në lidhje me rekursin e papaguar për pushim vjetor (30), punë të padeklaruara dhe të papaguara jashtë orarit (22), kushte të pasigurta për sigurinë dhe shëndetin në punë (18), pagesa e një page më të ulët se sa është rënë dakord (10), paga minimale e papaguar (8) dhe kështu me radhë.

Në periudhën janar – qershor 2020, numri i inspektimeve emergjente është i dukshëm, kryesisht për shkak të gjendjes së shkaktuar nga pandemia e virusit COVID-19. Gjegjësisht në këtë periudhë ka gjithsej 16,892 inspektime ndërsa 12,246 ishin inspektime me mbikëqyrje të jashtëzakonshme.⁹

Karakteristike është që në periudhën shkurt – prill të vitit 2020, apo në periudhën pas shpalljes së gjendjes së parë të jashtëzakonshme, shumica e kërkesave për inspektim

9 Shiqo referencën 3.

të jashtëzakonshëm (7) I referoheshin mosrespektimit të masave qeveritare për parandalimin dhe mbrojtjen nga COVID-19 lidhur me ruajtjen e distancës prej dy metrash në vendin e punës, dezinfektimin e sipërfaqeve të punës dhe mungesën e pajisjeve mbrojtëse në punë. Efikasiteti I ISHP në trajtimin e këtyre kërkesave për inspektim të jashtëzakonshëm është I dukshëm, në të shtatë rastet ISHP identifikoi parregullsi brenda 15 ditëve nga paraqitja e kërkesave për inspektim dhe I detyroi punëdhënësit të eliminojnë parregullsitë. Gjithashtu është karakteristike që ISHP ka kryer kontroll zyrtar mbi këto raste dhe ka informuar KH si parashtrues I kërkesave për inspektim të jashtëzakonshëm që punëdhënësit kanë vepruar sipas treguesve të ISHP-së dhe kanë hequr parregullsitë. Ky është një përjashtim pozitiv nga praktika standarde në rast të përcaktimit të parregullsive mbi një kërkesë të paraqitur për inspektim të jashtëzakonshëm, kur KH nuk merr njoftim sipas detyrës zyrtare për mbikëqyrje kontrolli nga ISHP, zakonisht përsëri kërkon përgjigje për zgjatjen e inspektimit, në mënyrë që për të përcaktuar nëse punëdhënësi ka vepruar sipas udhëzimeve të ISHP-së.

INTERVISTA ME INSPEKTORË SHTETËRORË TË PUNËS

Intervistat me inspektorët shtetërorë të punës u kryen për dy qëllime. Së pari, për të marrë një situatë faktike të detajuar dhe të saktë për inspektimet e kryera pas kërkesave të paraqitura për inspektime të jashtëzakonshme nga KH dhe për të përcaktuar nevojat dhe sfidat me të cilat përballen inspektorët shtetërorë të punës në kryerjen e inspektimeve.

Intervistat u zhvilluan në periudhën nga shkurti I vitit 2019 deri në gusht të vitit 2020. Gjatë kësaj periudhe, u kryen gjithsej 7 intervista me inspektorë nga 4 njësi rajonale të ISHP. Dy nga këto intervista janë realizuar personalisht, dhe 5 intervista janë realizuar me anë të telefonit.

Sfida kryesore në caktimin dhe kryerjen e intervistave ishte mbipopullimi I përgjithshëm I inspektorëve shtetërorë të punës dhe mungesa e kohës për të kryer intervista. Përkeqësimi shtesë u shkaktua nga kufizimi I lëvizjes fizike dhe mbajtja e takimeve në hapësira të mbyllura të shkaktuara nga pandemia e virusit COVID-19.

Intervistat u zhvilluan sipas një pyetëso¹⁰ të përgaditur më parë I cili përmban të dhënat e mëposhtme:

- Njësia rajonale e inspektoratit;
- Inspektori;
- Data e intervistës;
- Vendi I mbikëqyrjes;
- Data e mbikëqyrjes;
- Kohëzgjatja dhe lënda e mbikëqyrjes;
- Sa kohë ka kaluar nga marrja e kërkesës për inspektim të jashtëzakonshëm deri në kryerjen e inspektimit;
- Cilat veprime janë ndërmarë gjatë mbikëqyrjes;
- A janë kryer intervistat me punonjësit në lidhje me subjektin e inspektimit, nëse po, a janë kryer intervistat në prani të punëdhënësit;
- A janë identifikuar shkelje të të drejtave të punës së punëtorëve, dhe
- Cilat masa janë marrë në lidhje me shkeljet e konstatuara të të drejtave të punëtorëve.

Në shumicën e intervistave të kryera, inspektorët u përgjigjën se kohëzgjatja e inspektimeve varion nga 30 deri në 60 minuta. Koha e kaluar nga marrja e kërkesës për inspektim të jashtëzakonshëm nuk I kalon 15 ditët. Ky trajtim efektiv I kërkesave për të cilat janë kryer intervistat është një përjashtim nga përshtypja e përgjithshme e trajtimit jo të saktë dhe joefikas të ISHP, vërejtur në periudhën raportuese. Praktika positive është që të gjithë inspektorët e intervistuar kanë deklaruar se gjatë mbikëqyrjes ata kanë biseduar me punonjësit pa praninë e punëdhënësit. Pesë inspektorë thane në intervista se ata kryen parregullsi dhe shkelje të të drejtave të punëtorëve gjatë pesë inspektimeve. Në një nga pesë rastet, inspektori udhëzoi punëdhënësin që t'u siguronte punëtorëve kopje të kontratave të punës dhe punëdhënësi veprroi menjëherë pas udhëzimeve. Në dy nga pesë raste, inspektorët urdhëruan punëdhënësin që të paguante pagë pushimi për punonjësit e tyre dhe, gjatë një mbikëqyrje kontrolli, përcaktoi që punëdhënësi kishte vepruar sipas urdhërit. Në një nga pesë rastet, inspektori e detyroi punëdhënësin të kthente në punë një punëtor, kontrata e punës së të cilit ishte zgjidhur në mënyrë të paligjshme

10 Pyetëso^{ri} mund të shihet në aneksin e këtij dokumenti për politika publike.

dhe pas një mbikëqyrje kontrolli u përcaktua se punëdhënësi veprroi sipas urdhërit. Në një nga pesë rastet, inspektori udhëzoi punëdhënësin që të lëshojë llogaritjen e pagave për punonjësit, por në kohën e intervistës nuk ishte kryer asnjë mbikëqyrje kontrolli për të verifikuar nëse punëdhënësi kishte kryer urdhërin dhënë nga inspektori. Në dy nga intervistat, inspektorët deklaruan se në dy raste ata nuk gjetën ndonjë parregullsi në inspektimet e kryera.

TAKIME KOORDINUESE JAVORE ME DREJTORIN E INSPEKTORATIT

Takimet koordinuese javore u mbajtën nga fillimi I majit deri në fillim të korrikut të vitit 2020. Qëllimi I këtyre takimeve ishte koordinimi më I mire I organizatave të shoqërisë civile me ISHP sa I përket mbrojtjes dhe promovimit të të drejtave të punëtorëve gjatë gjendjes së jashtëzakonshme dhe diskutimi I masave të MPPS-së gjatë gjendjes së jashtëzakonshme. Në takimet mirnin pjesë ish ZRMV Mila Carovska, ish ZMSHPPS Sanela Skrijelj, ish ZMPPS Gjonull Bajraktar, ish drejtori I ISHP Alajdin Havziu, përfaqësues të ISSHSH, përfaqësues të organizatave civile, përfshirë edhe përfaqësues të KH.

Takime të tilla kanë treguar se ky mjet ad hoc ka qenë jashtëzakonisht efektiv në mbrojtjen e të drejtave të punëtorëve gjatë një gjendje të jashtëzakonshme. Në takime të tilla të drejtpërdrejta midis Drejtorit të ISHP dhe organizatave të shoqërisë civile që punojnë për të mbrojtur dhe promovuar të drejtat e punëtorëve, u diskutua për të vepruar në lidhje me kërkesat specifike për inspektim, trendet e shkeljes së të drejtave të punëtorëve gjatë gjendjes së jashtëzakonshme dhe ishin propozuar masa për të mbrojtur punëtorët, të drejtat, por dhe sigurinë dhe shëndetin e punëtorëve gjatë pandemisë. Kjo dëshmon përmirësimin dhe efikasitetin e ISHP-së në këtë periudhë për të vepruar në bazë të kërkesave të paraqitura për inspektim të jashtëzakonshëm nga KH. Duke pasur parasysh se në këto takime morën pjesë përfaqësues të MPPS dhe ISSHSH, këto takime përmirësuan bashkëpunimin ndër-sektorial të të gjithë mekanizmave të mbrojtjes për mbrojtje në të drejtave të punëtorëve.

Përveç zgjidhjes më të shpejtë dhe më efikase të lëndëve individuale, për tu përsëritur është edhe hapja e ISHP-së për të diskutuar dhe pranuar sugjerimet për sigurimin dhe zbatimin të vazhdueshëm të pagesës së pagave dhe kompensimeve të pagave për punëtorët të cilët janë pushuar nga puna me masat parandaluese të Qeverisë për shkak të përhapjes së COVID-19. ISHP është zotuar të sigurojë që të mos ketë keqinterpretim të masave parandaluese dhe rekomandimeve të Qeverisë për largimin nga puna të kategorive të caktuara të punëtorëve dhe identifikimin e tyre me nenet e Ligjit për Mar-

rëdhëniet e Punës në lidhje me paaftësinë për të kryer punë për shkak të forces madhore dhe përdorimit të pushimit të detyruar. Sidoqoftë, mbetet përshtypja se ISHP nuk ka arritur të sigurojë zbatimin e plotë dhe të qëndrueshëm të këtyre masave, dhe as njësitë e ndryshme rajonale të ISHP-së nuk kanë pasur një pozicion të unifikuar se sa kompensim duhet të paguhet për punonjësit që mungojnë në punë për shkak të izolimit apo ndërprerjes në punë për shkak të COVID-19.

Gjatë kësaj periudhe, është për tu përshëndetur numri i shtuar i inspektimeve të ISHP-së ku edhe raportoi në takimet koordinuese drejtori i ISHP.

Lidhur me burimet njerëzore të ISHP-së, takimet koordinuese konfirmuan përshtypjen se ISHP nuk ka burime njerëzore të mjaftueshme të cilat mund të përballen me rritjen e ngarkesës së punës nga kriza e punës e shkaktuar nga pandemia e COVID-19. Për më tepër, ngarkesa e punës e inspektorëve shtetërorë të punës po rritet me rritjen e numrit të personave të infektuar, përfshirë disa inspektorë shtetërorë të punës.

KONKLUZIONE DHE REKOMANDIME

Konkluzione:

- ISHP nuk vepron në mënyrë efikase dhe me kohë në lidhje me kërkesat e paraqitura për inspektim të jashtëzakonshëm. Në pothuajse gjysmat e kërkesave të paraqitura për inspektim, ISHP-së I duhen më shumë se 30 ditë për të vepruar në bazë të tyre dhe për të njoftuar paraqitësin e kërkesës për rezultatin, dhe për shumicën e kërkesave të paraqitura për inspektim të jashtëzakonshëm nuk e informon fare paraqitësin për rezultatin. ISHP ka një praktikë që në njoftimin e paraqitësit të kërkesës, si përgjigje të paraqes vetëm njoftimin, dhe jo dokumentacionin shtesë (procesverbalet e inspektimit, vendimit, urdhërpagesës, etj.).
- ISHP nuk ka burime të mjaftueshme njerëzore dhe materiale për trajtimin në kohë dhe efikas të kërkesave të paraqitura për inspektim të jashtëzakonshëm. Nga informacioni I marrë në takimet javore me Drejtorin e ISHP-së dhe intervistat e kryera me inspektorët shtetërorë të punës, mund të konkludohet se numri aktual I punonjësve në ISHP nuk është I mjaftueshëm për t'u marrë me ngarkesën e punës së ISHP-së, e cila është shtesë rritur gjatë pandemisë së virusit COVID-19.
- ISHP rallë përdor mundësinë ligjore¹¹ për të filluar inspektime të jashtëzakonshme sipas detyrës zyrtare. Kjo praktikë është përmirësuar gjatë gjendjes së jashtëzakonshme, veçanërisht për punëdhënësit të cilët kanë punuar gjatë orëve policore.
- Në fillim të vitit 2020, ISHP-ja arriti të përmirësojë aksesin dhe hapjen e saj për qytetarët duke prezantuar mundësinë për paraqitje anonime dhe telefonike të kërkesave për inspektim të jashtëzakonshëm dhe duke futur linja telefonike funksionale në të gjithë njësitë rajonale.

11 A mbron në mënyrë efektive Inspektorati Shtetëror I Punës të drejtat e punëtorëve? Numri infografik 2, ku mund të zbritet në: <https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2019/11/1-infografik-mk.pdf>.

(Jo)Efikasiteti I Inspektoratit Shtetëror të Punës në mbrojtjen e të drejtave të punëtorëve Numri infografik 3, ku mund të zbritet në: <https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2020/02/infografik-mkd1.pdf>.

(Jo)Efikasiteti I Inspektoratit Shtetëror të Punës në mbrojtjen e të drejtave të punëtorëve Numri infografik 4, ku mund të zbritet në: <https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2020/06/dic-mk.pdf>.

-
- ISHP-ja ka përmirësuar praktikën e saj dhe ka vepruar në mënyrë të shpejtë dhe efikase mbi kërkesat për inspektime të jashtëzakonshme gjatë gjendjes së jashtëzakonshme dhe tregoi fleksibilitet të shkëlqyeshëm gjatë situates së re. Mekanizmat për raportimin telefonik dhe anonim të shkeljeve të të drejtave të punës funksionuan mire dhe inspektorati veprroi shumë shpejt dhe me efikasitet në raporte të tilla.
 - Përveç këtij trendi pozitiv, ISHP-ja nuk ka arritur të sigurojë pajtueshmëri të plotë dhe të qëndrueshme me masat parandaluese dhe rekomandimet për mbrojtjen e punëtorëve në vendin e punës gjatë një pandemie.
 - ISHP-ja kishte probleme për të siguruar zbatimin e vazhdueshëm të pagesave dhe kompensimeve të pagave për punëtorët që janë pushuar nga puna nga masat paraprake të qeverisë për shkak të përhapjes së COVID-19, të cilët ose janë të izoluar, ose mungojnë në punë për shkak të COVID-19.

REKOMANDIMET:

- ISHP-ja të përmirësojë efikasitetin e saj në trajtimin në kohë dhe azhurnuar të kërkesave të paraqitura për inspektim të jashtëzakonshëm dhe njoftimin e paraqitësit të kërkesës, duke respektuar afatet ligjore nga LMI, LIP dhe LPPA.
- ISHP-ja duhet të përdorë më shpesh mundësinë ligjore për të filluar inspektime të jashtëzakonshme sipas detyrës zyrtare.
- ISHP-ja të përmirësojë transparencën e saj në veprimet dhe operacionet e saj duke paraqitur dokumentacionin e plotë (njoftimin, procesverbalin për inspektimin e kryer, vendimin, urdhërpagesën, etj.) nga inspektimi i kryer tek paraqitësit e kërkesës për inspektimin të jashtëzakonshëm.
- Është e nevojshme të sigurohet një buxhet më i madh për rritjen dhe përmirësimin e kapaciteteve njerëzore dhe materiale të ISHP-së, në mënyrë që të përmirësohet funksionimi dhe të veprohet në mënyrë më efikase dhe të shpejtë mbi kërkesat e paraqitura të jashtëzakonshme. Kjo duhet të jetë një çështje prioritare për shkak të ngarkesës së rritur të punës në ISHP gjatë një pandemie të virusit COVID-19.
- ISHP-ja duhet të krijojë një mekanizëm për informim në lidhje me procedurat e filluara nga palët me kërkesa anonime për inspektim të jashtëzakonshëm. ISHP-

ja duhet të informojë ankuesit se ata duhet të lënë një numër telefoni ose e-mail adresë për kontakt, të dhëna që do të jenë në dispozicion vetëm të Inspektoratit Shtetëror të Punës dhe që nuk do të zbulojnë identitetin e tyre.

ISHP-ja duhet të sigurojë pajtueshmëri të plotë dhe të qëndrueshme me masat parandaluese dhe rekomandimet për mbrojtjen e punëtorëve në vendin e punës. Posaçërisht vëmendje të veçantë duhet kushtuar organizimit të transportit të punëtorëve nga dhe në vendin e punës, mbajtja e distancës së rekomanduar gjatë kryerjes së detyrave të punës, sigurimi dhe bartja e paisjeve mbrojtëse të detyrueshme nga punëdhënësi dhe dezinfektimi i ambienteve në të cilat kryhet procesi i punës.

ISHP-ja duhet të sigurojë zbatimin e qëndrueshëm të pagesave të pagave dhe shtesave të pagave për punëtorët të cilët janë pushuar nga puna nga masat paraprake të qeverisë për shkak të përhapjes së COVID-19. ISHP-ja duhet të sigurojë që të mos ketë keqinterpretim të masave parandaluese dhe rekomandimeve të Qeverisë për largimin nga puna të kategorive të caktuara të punëtorëve dhe identifikimin e tyre me nenet e Ligjit për Marrëdhëniet e Punës në lidhje me pamundësinë për të kryer punë për shkak të forces madhore dhe përdorimit të lejes së detyruar. Rekomandimi për të siguruar zbatim të qëndrueshëm dhe të njëtrajshëm i referohet gjithashtu pagimit të pagave dhe shtesave të pagave për punëtorët që janë në izolim ose të penguar të vijnë në punë për shkak të COVID-19.

ISHP-ja të ruajë praktikën e bashkëpunimit të shpeshtë dhe të vazhdueshëm me organizatat e shoqërisë civile, sindikatat dhe të gjithë aktorët tjetër të rëndësishëm që punojnë për të promovuar dhe përmirësuar të drejtat e punëtorëve. Këto takime u vërtetuan se ishin jashtëzakonisht të dobishme dhe rritën efikasitetin e ISHP-së në trajtimin e kërkesave për inspektime të jashtëzakonshme dhe përmirësuan bashkëpunimin ndër-sektorial të ISHP-së me ISSHSH si masa mbrojtëse në promovimin dhe mbrojtjen e të drejtave të punëtorëve.

British Embassy
Skopje

**RRITJA E
PRODUKTIVITETIT
PËRMES PËRMIRËSIMIT
TË LEGJISLACIONIT
PËR MARRËDHËNIE
PUNE NË MAQEDONI**

Ky produkt është hartuar në kuadër të projektit “Rritja e produktivitetit nëpërmjet përmirësimit të kuadrit ligjor mbi marrëdhëniet e punës në Maqedoninë e Veriut”, financuar nga Qeveria e Mbretërisë së Bashkuar me mbështetjen e Ambasadës Britanike Shkup. Përmbajtja e këtij publikimi nuk pasqyron domosdoshmërisht qëndrimin ose mendimet e Qeveria e Mbretërisë së Bashkuar.

